

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze

LZG – 4101-017-01/2014
P/14/044

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze
ul. Podgórna 9a, 65-213 Zielona Góra
T +48 68 410 66 00, F +48 68 410 66 39
lzg@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/14/044 – Readaptacja społeczna skazanych na wieloletnie kary pozbawienia wolności.
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze
<i>Kontrolerzy</i>	Lidia Sobkowiak - Mariasz, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 91639 z dnia 2 października 2014 r. Paweł Pawlak, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 91625 z dnia 18 września 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1-4)
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Zakład Karny w Krzywańcu, 66-010 Nowogród Bobrzański, zwany dalej ZK.
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Daniel Janowski, Dyrektor Zakładu Karnego w Krzywańcu od dnia 8 lipca 2011 r. (dowód: akta kontroli str. 122)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

W okresie objętym kontrolą, tj. od 1 stycznia 2012 r. do 21 listopada 2014 r., w Zakładzie Karnym w Krzywańcu podejmowano pracę ze skazanymi na wieloletnie kary pozbawienia wolności, która miała ułatwić im readaptację społeczną po opuszczeniu jednostki penitencjarnej. Skazanym umożliwiono podjęcie zatrudnienia, a także szkoleń zawodowych. Wykwalifikowany personel ZK podejmował działania nakierowane na ułatwienie osadzonym readaptacji społecznej po opuszczeniu Zakładu Karnego, w szczególności poprzez działania kształtujące prawidłowe postawy społeczne osadzonych dzięki uczestnictwu w programach sprzyjających resocjalizacji oraz określenie zadań służących readaptacji w Indywidualnych Programach Oddziaływania (IPO). Stwierdzono jednak, że w IPO nie w pełni rzetelnie określono zadania, gdyż nie odnosiły się one do indywidualnej sytuacji skazanego, w szczególności jego deficytów lub były poza zakresem możliwości realizacji przez skazanego.

W badanym okresie (2012 r. - 15 września 2014 r.) jednostka penitencjarna zrealizowała łącznie 54 programy resocjalizacyjne. Kontrola 10 takich programów wykazała, iż nie gwarantowały one skutecznej zmiany wyuczonych i utrwalanych latami zachowań.

Zakład Karny kadrowo nie był w pełni przygotowany do realizacji readaptacji społecznej skazanych na wieloletnie kary pozbawienia wolności. Wprawdzie więźniom zapewniono ustawowe normy powierzchni mieszkalnej, stworzono możliwość korzystania z różnorodnych form aktywności, a osadzeni mogli korzystać z infrastruktury uwzględniającej ich potrzeby kulturalno-oświatowe, sportowe, zatrudnienia, religijne oraz utrzymywania więzi z rodziną (przy zachowaniu norm określonych porządkiem wewnętrznym ZK), to jednak przekroczona została norma osadzonych przypadająca na jednego wychowawcę i psychologa działu penitencjarnego ZK.

Wyposażenie oraz warunki panujące w Domu Matki i Dziecka są zbliżone do domowych.

Zakład Karny w ramach prowadzonych działań readaptacyjnych współpracował m.in. z organami samorządu terytorialnego i jego jednostkami (OPS), kuratorami sądowymi, organizacjami pozarządowymi, kościołami i związkami wyznaniowymi. Prawidłowo wykorzystano Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym i Pomocy Postpenitencjarnej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu
faktycznego

1. Ustalenia wstępne

Zakład Karny w Krzywańcu jest jednostką penitencjarną, w której przebywają skazane kobiety i mężczyźni odbywający kary pozbawienia wolności w zakładach karnych wszystkich typów (zamknięte, półotwarte, otwarte) oraz rodzajach: dla młodocianych, odbywających karę po raz pierwszy, recydywistów oraz młodocianych (tylko kobiety). ZK posiada także wydzielony areszt śledczy dla tymczasowo aresztowanych kobiet oraz oddziały terapeutyczne dla skazanych kobiet uzależnionych od alkoholu i mężczyzn uzależnionych od narkotyków. W ZK wyznaczono ponadto 3 cele mieszkalne dla więźniów kategorii „N”¹.

W ramach ZK funkcjonuje ponadto Dom Matki i Dziecka (DMI_D) dla osadzonych kobiet z dziećmi do lat 3.

(dowód: akta kontroli str. 241, 243, 300)

W okresie objętym kontrolą w ZK przebywało:

- na koniec 2012 r. – 852 osadzonych,
- na koniec 2013 r. – 793 osadzonych,
- na koniec I półrocza 2014 r. – 776 osadzonych,
- na dzień 06.10.2014 r. – 806 osadzonych.

Według stanu na 06.10.2014 r. skazanych na karę wieloletniego pozbawienia wolności było 152 osadzonych, z tego: wyrok pozbawienia wolności na okres 5 lat lub więcej odbywało 130 skazanych, karę 25 lat – 20, dożywocie – 2. Spośród ww. 152 osób skazanych na wieloletnie kary pozbawienia wolności, odbywających karę w poszczególnych systemach określonych w art. 81 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy² (KKW), tj. programowego oddziaływania było 131, terapeutycznym - 9 i zwykłym - 12. Skazanych na wieloletnie kary pozbawienia wolności odbywających karę pozbawienia wolności w zakładzie otwartym było 27, półotwartym 32, zamkniętym 93. Skazanych na wieloletnie kary pozbawienia wolności za przestępstwa określone w art. 197-203 Kodeksu karnego³ (KK) popełnione na tle seksualnym było 22, lecz u żadnego z nich biegli nie określili zaburzenia preferencji seksualnych.

(dowód: akta kontroli str. 242)

¹ Skazani zakwalifikowani jako wymagający osadzenia w wyznaczonych oddziale lub celi AŚ lub ZK typu zamkniętego w warunkach zapewniających wzmożoną ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwo aresztu lub zakładu tzw. „Niebezpieczni” lub „N” – art. 88 KKW.

² Dz. U. Nr 90, poz. 557 ze zm.

³ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 ze zm.).

Skazanych na kary pozbawienia wolności objętych instytucją przygotowania do zwolnienia określoną w art. 164 KKW było w 2012 r. - 7, w 2013 r. - 13 i w I poł. 2014 r. - 9, z tego komisja penitencjarna ZK ustaliła okres przygotowania dla – odpowiednio 3, 1 i 2 skazanych, sąd penitencjarny – nie wyznaczał okresu przygotowania, a przeniesionych skazanych do ZK z ustalonym okresem przygotowania było odpowiednio 4, 12 i 7. Spośród ww. skazanych na kary wieloletniego pozbawienia wolności objętych instytucją przygotowania do zwolnienia w okresie 2012 – I półrocze 2014 r. było 3, z tego 2 przeniesionych do ZK z ustalonym okresem przygotowania i 1 objęty ww. przygotowaniem ustalonym przez komisję penitencjarną w ZK Krzywaniac.

(dowód: akta kontroli str. 244-245)

Stosownie do postanowień regulaminu organizacyjnego ZK⁴ w zakładzie funkcjonują trzy oddziały penitencjarne, każdy kierowany przez jednego z trzech zastępców dyrektora, w ramach których działa 10 oddziałów dla osadzonych. Dyrektor ZK pełni nadzór bezpośredni nad Domem Matki i Dziecka oraz działem terapeutycznym z oddziałami dla kobiet uzależnionych od alkoholu i mężczyzn uzależnionych od narkotyków. W ZK nie określono własnych wewnętrznych uregulowań w zakresie readaptacji społecznej skazanych.

(dowód: akta kontroli, str. 301-330, 372-378)

Zatrudnienie w ZK według stanu na koniec 2012 r. wynosiło 287 osób, z tego 271 funkcjonariuszy i 16 pracowników cywilnych, na koniec 2013 r. - 289 osób (272 funkcjonariuszy oraz 17 cywili), a na koniec I półrocza 2014 r. 286 osób (271 funkcjonariuszy i 15 cywili). Spośród funkcjonariuszy 25 było wychowawcami, a 7 psychologami (bez zmian w okresie 2012 r. - I połowa 2014 r., żaden z wychowawców lub psychologów nie był pracownikiem cywilnym).

Wśród 25 wychowawców, według stanu na koniec I półrocza 2014 r., po jednym pracowało w DMiD oraz w dziale terapeutycznym, z pozostałych 23 wychowawców zatrudnionych w dziale penitencjarnym 18⁵ pracowało z osadzonymi na oddziałach (tzw. wychowawcy liniowi), kolejnych 5 wychowawców pracowało: na stanowisku ds. bibliotek – 2, ds. sportu – 1, ds. kulturalno-oświatowych - 1 i ds. pomocy postpenitencjarnej – 1.

Spośród siedmiu psychologów⁶, trzech pracowało w dziale terapeutycznym, trzech - w dziale penitencjarnym i jeden - w DMiD.

Większość pracowników cywilnych w kontrolowanym okresie zatrudnionych było na części etatu⁷. Nie wystąpiły przekroczenia liczby przyznaných etatów dla pracowników cywilnych. Wystąpił natomiast przypadek jednego wakat na stanowisko funkcjonariusza na koniec 2012 r.

(dowód: akta kontroli, str. 249-259)

Liczba skazanych zwolnionych z ZK w związku z odbyciem kary lub warunkowym przedterminowym zwolnieniem po wieloletnim wyroku pozbawienia wolności w latach 2012 – I półrocze 2014 (wg stanu na koniec okresu) wynosiła odpowiednio 22, 22 i 15.

(dowód: akta kontroli, str. 246-248)

⁴ Zarządzenie nr 10/II/2014 Dyrektora ZK z 03.03.2014 r.

⁵ 1 wychowawca na własną prośbę z dniem 01.09.2014 r. przeszedł do działu ochrony, jego etat został zmieniony na etat psychologa od 01.11.2014 r.

⁶ 2 psychologów (jeden z działu terapeutycznego drugi z DMiD) na długotrwałych urlopowach.

⁷ Według stanu na koniec I półrocza 2014 r. 4 pracowników zatrudnionych było na pełny etat, 9 po 0,5 etatu i 2 po 0,25 etatu.

Zagadnienia związane z niniejszą kontrolą były objęte kontrolą 5-krotnie.

Dwa razy w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez Dyрекcję ZK pozytywnie oceniono pracę działu penitencjarnego ZK: Dyrektor ZK przeprowadził kontrolę w grudniu 2012 r. - zaleceń nie wydano oraz Z-ca Dyrektora w październiku 2013 r. – zalecono aktualizację harmonogramu przeciwdziałania i zapobiegania negatywnym przejawom podkultury przestępczej.

(dowód: akta kontroli, str. 294-299)

Ponadto kontrole w ZK Krzywaniec przeprowadzili: Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Poznaniu (OISW) – listopad 2012 r. (kontrola działalności penitencjarnej), Centralny Zarząd Służby Więziennej (CZSW) w kwietniu 2013 r. oraz Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich (RPO) w styczniu 2014 r.

Uchybienia i nieprawidłowości wykazane w toku kontroli przeprowadzonych przez CZSW i OISW zostały wyeliminowane. Uwagi w szczególności dotyczyły: nieprawidłowej organizacji pracy wychowawców i psychologów z związku z niewłaściwym systemem zastępstw i podziałem czynności, braku właściwego nadzoru merytorycznego w zakresie prowadzenia programów resocjalizacji - ART i Duluth dla skazanych z art. 178a KK przez przeszkolonych funkcjonariuszy, niejednorodnych i niezgodnych z Zarządzeniem nr 2/04 Dyrektora Generalnego SW⁸ zapisów w zakresach czynności funkcjonariuszy działu penitencjarnego, niedostatecznego nadzoru nad prowadzeniem dokumentacji i sporządzaniem opinii przez psychologa, braku w pełni skutecznego nadzoru nad rozmieszczeniem osadzonych, niestosowania zapisów art. 95 przy sporządzaniu indywidualnego programu oddziaływania (IPO)

W dokumentach z kontroli przeprowadzonej przez Biuro RPO wskazano natomiast m.in. na prowadzoną dużą ilość programów readaptacji społecznej obejmującej szeroki zakres oddziaływań oraz oceniono „bardzo pozytywnie” ofertę oddziaływań kulturalno-oświatowych oraz zaangażowanie kadry w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli, str. 272-293)

2. Warunki bytowe osób skazanych na wieloletnie kary pozbawienia wolności w zakładach karnych

Opis stanu faktycznego

W jednostce penitencjarnej zorganizowano w badanym okresie 887 miejsc zakwaterowania dla osadzonych w tym 25 w areszcie śledczym. Według stanu na koniec I półrocza 2014 r. liczba cel mieszkalnych wynosiła 245 w tym 9 aresztu śledczego i 223 zakładu karnego, z czego cel jednoosobowych było 20, wieloosobowych - 212, oraz 4 cele izolacyjne, 8 pomieszczeń izby chorych i 1 cela dla niepełnosprawnych fizycznie. Powierzchnia użytkowa ogółem jednostki penitencjarnej wynosiła 2.966,3 m² (areszt śledczy – 74,5 m², zakład karny – 2.767,1 m², izba chorych – 86,4 m², cele izolacyjne – 25,4 m², cela dla niepełnosprawnych – 12,9 m²).

(dowód: akta kontroli, str. 331-333)

W jednostce penitencjarnej⁹ przestrzegano ustawowej normy 3 m² powierzchni w celi mieszkalnej przypadającej na jednego skazanego (art. 110 KKW). Średnio na

⁸ Zarządzenie Nr 2/04 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 24 lutego 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia i organizacji pracy penitencjarnej oraz zakresów czynności funkcjonariuszy i pracowników działów penitencjarnych i terapeutycznych (Dz. Urz. CZSW Nr 1 poz. 2 ze zm.).

⁹ Jak wykazała przeprowadzone w toku kontroli NIK oględziny 10 cel mieszkalnych, w których przebywał co najmniej jeden skazany na wieloletnie kary pozbawienia wolności.

jednego osadzonego przypadało w celach wieloosobowych 3,58 m² powierzchni (od 3,22 do 4,39 m²), w celach jednoosobowych 7,23 m².

(dowód: akta kontroli, str. 334-341)

W ZK na potrzeby działalności kulturalno-oświatowej oraz korzystania z prasy, książek i rtv funkcjonuje 12 świetlic ogólnych, a ponadto 2 świetlice terapeutyczne. W ramach zajęć sportowych osadzeni wykorzystują salę sportową, boisko sportowe, salę fitness i pomieszczenie do ćwiczeń rekreacyjnych. ZK nie dysponuje odrębnymi pomieszczeniami na potrzeby zatrudnienia, natomiast osadzeni pracują w 60 pomieszczeniach na terenie ZK (m.in. kuchnie, pralnie, łaźnie, pomieszczenia do wydawania posiłków, biblioteki, fryzjernie, ambulatorium, obiekty sportowe, warsztat). Na potrzeby działalności społecznej, funkcjonuje m.in. radiowęzeł, 7 bibliotek, w zakresie nauczania do wykorzystania przez osadzonych jest jedna sala multimedialna. W ZK więźniowie mogą korzystać z jednej kaplicy ekumenicznej, a do podtrzymywania kontaktów z rodziną i bliskimi wykorzystywane są: sala widzeń, pokój widzeń bezdozorowych, sala do widzeń rodzinnych w Domu Matki i Dziecka oraz 3 pokoje widzeń dla skazanych „niebezpiecznych”. Do kontaktów z obrońcą lub kuratorami przeznaczona jest jedno pomieszczenie. ZK posiada i wykorzystuje infrastrukturę umożliwiającą aktywność osadzonych w każdej ze sfer określonych w art. 102 KKW, jednakże niektóre z pomieszczeń (w szczególności hala sportowa) wymagają remontów.

Dostępność infrastruktury określona jest zarządzeniem nr 4/II/20014 Dyrektora ZK z 11.02.2014 r. (Porządek wewnętrzny w ZK), wg którego zajęcia kulturalno-oświatowe, sportowe i wychowania fizycznego powadzone są w czasie wolnym od pracy i odbywają się według planów zajęć zatwierdzonych przez Dyrektora (§ 10) i tak np. plan zajęć sportowych w miesiącach wrzesień-październik 2014 r. przewidywał zajęcia sportowe (m.in. liga tenisa stołowego, piłki nożnej, siatkówki, koszykówki) dla osadzonych na poszczególnych oddziałach w godzinach: pn. i pt. 9-15¹⁵, wt. 9-14, śr. 11¹⁵-15¹⁵, czw. 8³⁰-14 z przerwami. Porządek wewnętrzny reguluje także zasady i porządek widzeń z bliskimi oraz pełnomocnikiem (§ 59-62), a także kwestie nabożeństw i spotkań religijnych (§ 63-70).

(dowód: akta kontroli, str. 332-371)

Stosownie do postanowień § 41 porządku wewnętrznego ZK – osadzeni, za zgodą dyrektora, mogą w celi posiadać m.in. odbiornik telewizyjny, radioodbiornik lub odtwarzacz DVD. Posiadanie sprzętu komputerowego i innych urządzeń elektronicznych dozwolone jest za odrębną, indywidualną zgodą dyrektora zakładu, z zastrzeżeniem art. 110a i 216 KKW.

(dowód: akta kontroli, str. 354)

W ZK zadbano o stworzenie dobrych warunków spotkań z członkami rodzin osadzonych. I tak, na terenie Domu Matki i Dziecka są pomieszczenia do widzeń rodzinnych, w których odbywają się, w warunkach zbliżonych do domowych, widzenia z ojcami i rodzeństwem oraz członkami najbliższej rodziny, a w ogólnej sali widzeń powstał kącik zabaw dla dzieci osób odwiedzających i miejsce wyznaczone do przewijania niemowląt.

Wszystkie z pomieszczeń poddanych oględzinom w DMiD były bardzo zadbane i w pełni wyposażone (meble, zabawki). Stosownie do postanowień § 94 porządku wewnętrznego w DMiD dozwolone są widzenia, bez ograniczeń czasowych w dniach i godzinach udzielania widzeń, z ojcami dzieci przebywającymi w DMiD.

(dowód: akta kontroli, str. 342-343, 365)

3. Prowadzenie zindywidualizowanego oddziaływania na skazanych oraz udzielanie pomocy w ich readaptacji społecznej

3.1. W ZK Krzywianiec wg stanu na 30.06.2014 r. zatrudniono 25 wychowawców (w tym 18 liniowych) i 7 psychologów, będących funkcjonariuszami, posiadającymi wyższe wykształcenie, stosownie do postanowień załącznika do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 lutego 2011 r. w sprawie stanowisk służbowych oraz stopni funkcjonariuszy Służby Więziennej¹⁰ (m.in.: 14 wychowawców ukończyło uczelnie o kierunku: pedagogika o specjalnościach m.in.: resocjalizacja, praca socjalna, opiekuńcza, animacja kultury i sportu; psychologowie posiadają wykształcenie wyższe psychologiczne).

Szkolenia dotyczące programów resocjalizacyjnych opartych na szerokich podstawach teoretycznych, o udokumentowanej skuteczności (§ 2a pkt 1 zarządzenia nr 2/04) w zakresie Treningu Zastępowania Agresji (ART) odbyło 3 wychowawców¹¹ działu penitencjarnego oraz 2 pracowników działu terapeutycznego, natomiast w zakresie programu edukacyjno-korekcyjnego dla sprawców przemocy domowej (wg. modelu DULUTH) 3 wychowawców z działu penitencjarnego oraz psycholog z działu terapeutycznego¹² i DMiD. Jeden z psychologów odbył szkolenie w zakresie prowadzenia zajęć dla skazanych za czyn z art. 178a KK.

(dowód: akta kontroli, str. 261-266)

Z-ca Dyrektora ZK (z up. Dyrektora) w zakresie potrzeb szkoleniowych wyjaśnił, że realizację szkolenia i doskonalenia zawodowego określa zatwierdzony harmonogram, który jest tworzony w listopadzie roku poprzedniego na rok następny. Zgłoszenia na szkolenia dokonywane są po otrzymaniu informacji o organizacji szkolenia od Okręgowego Inspektoratu SW w Poznaniu. Zgodnie z powyższymi wytycznymi nie ma możliwości wnioskowania o większą liczbę szkoleń. Jednakże nadmienić należy, iż funkcjonariusze zajmujący stanowiska wychowawców oraz psychologów sukcesywnie szkolą swoje umiejętności w szeregu kursach, w których zakresie programowym, znajduje się konstruowanie programów resocjalizacji. Do kursów tych możemy zaliczyć, szkolenie specjalistyczne dla młodszych wychowawców – przeszkolonych 5 wychowawców; szkolenie specjalistyczne z zakresu realizacji programów readaptacji społecznej osób pozbawionych wolności - 5 wychowawców. Nadmienić należy, iż w zakresie programu szkolenia zawodowego na pierwszy stopień oficerski w specjalizacji penitencjarnej (przeszkolonych zostało 7 funkcjonariuszy) występuje również przedmiot Metodyka oddziaływań penitencjarnych w ramach, którego słuchacze zaznajamiani są z problematyką zarówno tworzenia jak i realizacji programów readaptacji społecznej.

(dowód: akta kontroli, str. 388)

Wychowawcy działu penitencjarnego, w kontrolowanym okresie przeprowadzili wśród osadzonych 4 edycje programów readaptacyjnych, które według jednostki penitencjarnej były programami, o których mowa w § 2a pkt 1 zarządzenia 2/04 (programy: Zwolnieni z przemocy wg modelu Duluth i Rajdek – program psychokorekcyjny dla skazanych z art. 178a KK).

Spośród kursów, szkoleń i szkół podyplomowych sprzyjających pracy w zakresie readaptacji społecznej skazanych wychowawcy odbyli m.in.: szkolenia specjalistyczne w zakresie realizacji programów readaptacji społecznej osób

¹⁰ Dz. U. Nr 36, poz. 189 ze zm.

¹¹ Z czego 2 przebywały na urlopie macierzyńskich od stycznia 2014 r.

¹² Na urlopie macierzyńskim od lipca 2013 r.

pozbawionych wolności, terapii uzależnień od substancji psychoaktywnych, konstruowanie programów edukacyjnych, profilaktycznych i resocjalizacyjnych dla młodzieży z uwzględnieniem nowoczesnych form i metod, pracy ze skazanymi długoterminowymi, projektowanie programu profilaktycznego, szkolenie specjalistyczne dla wychowawców w szkole oficerskiej i podoficerskiej, psychologdy zaś: szkolenia specjalistyczne dla psychologów – szkoła oficerska, studium terapii uzależnień, studia podyplomowe – pedagogika, resocjalizacja i socjoterapia, seksuologia, psychologia transportu.

(dowód: akta kontroli, str. 261-266, 454)

Poszczególni wychowawcy „liniowi” i psychologdy mają określone konkretne grupy osadzonych, z którymi pracują.

Zgodnie z wymogami określonymi w piśmie Dyrektora Generalnego SW z 12.01.2012 r. na jednego wychowawcę w zakładzie karnym powinno przypadać maksymalnie 40 osadzonych (w areszcie śledczym 60), zaś na jednego psychologa 200 osadzonych. Według stanu na 10.10.2014 r. w ZK przekroczone zostały ww. normy dla części psychologów i wychowawców. Ww. norma dochowana została w odniesieniu do psychologów i wychowawców pracujących w dziale terapeutycznym oraz DMiD, natomiast nie udało się jej dochować w odniesieniu do 3 psychologów działu penitencjarnego oraz dla 9 spośród 14 wychowawców liniowych tego działu.

(dowód: akta kontroli, str. 260-266)

3.2. Wśród wychowawców i psychologów¹³ przeprowadzono ankiety anonimowe, z których wynikało, że:

- aktualnie relacja liczby osadzonych przypadających na jednego wychowawcę i psychologa w przypadku 64 % wychowawców¹⁴ i 60 % psychologów¹⁵ jest wyższa niż wymogi określone w ww. piśmie Dyrektora Generalnego SW;
- 40 % wychowawców i 60 % psychologów wskazało, że w ich opinii taka liczebność grupy skazanych uniemożliwia skuteczną realizację oddziaływań penitencjarnych, a pożądana relacja winna wynosić od 25 do 50 skazanych na jednego wychowawcę i od 100 do 150 skazanych na jednego psychologa;
- wszyscy psychologdy i 23 % wychowawców zauważają, że oferowane szkolenia i kursy nie są adekwatne do ich potrzeb zawodowych, uzasadniając swoją opinię brakiem lub niewystarczającą dostępnością kursów zawodowych (psychologdy) lub zbyt małą liczbą szkoleń, w szczególności w zakresie programów opartych na szerokich podstawach teoretycznych o udokumentowanej skuteczności takich jak programy ART, DULUTH (wychowawcy);
- wychowawcy i psychologowie codziennie lub kilka razy w tygodniu kontaktują się z bezpośrednim przełożonym; ww. wskazali, że bezpośredni przełożony spotkał się każdym z nich z własnej inicjatywy w ostatnich 30 dniach, 95 % spośród ww. ma możliwość konsultacji z innymi funkcjonariuszami i pracownikami jednostki penitencjarnej w indywidualnych sprawach związanych z realizacją zadań wobec skazanych;
- wg 60 % wychowawców i psychologów w zakładzie karnym nie wprowadzono mechanizmu tzw. superwizji¹⁶, czyli nadzoru nad grupą wychowawców,

¹³ Piętnastu wychowawców i pięciu psychologów, którzy wykonywali pracę w czasie przeprowadzania kontroli (nie przebywali na urlopie) i zostały przypisane im grupy skazanych.

¹⁴ Na jednego wychowawcę przypada grupa o liczebności od 50 do 69 skazanych, na czterech – od 70 do 89 skazanych, na kolejnych czterech – co najmniej 90 skazanych, jeden wychowawca nie wskazał liczebności grupy wobec której prowadzi oddziaływanie penitencjarne.

¹⁵ Na jednego psychologa przypada grupa o liczebności co najmniej 200, lecz nie mniej niż 250 skazanych, na dwóch – 250 lub więcej skazanych.

psychologów obejmującego regularne ich spotkania z innymi specjalistami w tej dziedzinie; jednocześnie 100 % badanych psychologów i 67 % wychowawców oceniło superwizję jako przydatną;

- weryfikacja skuteczności oddziaływań na skazanych w zakresie readaptacji społecznej dokonywana przez psychologów i wychowawców odbywa się najczęściej poprzez: bieżącą obserwację skazanego (100 % wskazań), kontakt ze skazanym (90%), kontakt z wychowawcami lub psychologami (90 %);
- wychowawcy i psychologowie mają wiedzę nt. postawy skazanego w przypadku przeniesienia go do innego oddziału w ramach danej jednostki penitencjarnej (90% ww.), takiej wiedzy nie posiadają jednak po zakończeniu odbywania kary przez skazanego, 58 % ankietowanych nie widzi zresztą potrzeby udostępniania informacji zwrotnej o postawie skazanego w okresie następującym po zakończeniu z nim współpracy w związku z przeniesieniem lub zwolnieniem z jednostki;
- tylko 30 % badanych spotkało się z sytuacją, aby w przypadku przeniesienia do innej jednostki ktoś z nowej jednostki kontaktował się w sprawie zrealizowanych już oddziaływań penitencjarnych;
- w opinii 80 % ankietowanych na terenie zakładu karnego są wystarczające warunki infrastrukturalne umożliwiające skuteczną realizację oddziaływań sprzyjających readaptacji społecznej wobec skazanych. Wskazywanymi przeszkodami w skutecznej readaptacji społecznej skazanych są: zbyt duże grupy osadzonych przypadające na jednego psychologa / wychowawcę, biurokracja, ograniczone możliwości zatrudniania, małe świetlice, postawa skazanego oraz niskie zaangażowanie i współpraca służby kuratorskiej, pracowników socjalnych, co powoduje, że skazany po wyjściu zostawiony jest sam sobie.
- 80 % wychowawców i psychologów uważa, że OISW lub CZSW dokonuje klasyfikacji (rankingu) jednostek penitencjarnych według kryteriów dotyczących liczby zastosowanych oddziaływań penitencjarnych, np. zrealizowanych w danym okresie programów resocjalizacyjnych, co powoduje „odgórny nacisk” na ww. funkcjonariuszy SW w zakresie zwiększania liczby realizowanych programów (75 % przypadków) i wg nich wpływa negatywnie na jakość realizowanych programów (47 % wskazań).

(dowód: akta kontroli str. 5-39)

Odnosząc się do wyników przeprowadzonych ankiet Dyrektor ZK – Daniel Janowski stwierdził, że administracja tutejszej jednostki także dostrzega problem w relacji liczby osadzonych przypadających na jednego wychowawcę, czy psychologa, co jest tym bardziej widoczne w związku z długotrwałymi nieobecnościami czterech wychowawców. W celu spełnienia standardów, o których mowa w piśmie BKS 219/12 z dnia 12 stycznia 2012r. i chcąc zintensyfikować oddziaływania penitencjarne dział penitencjarny powinien zostać powiększony o dziewięć etatów, z czego cztery etaty to wychowawcy „liniowi”, a kolejne cztery to etaty dla wychowawców ds. kulturalno-oświatowych i sportowych, jeden etat psychologa odpowiedzialnego tylko za realizację programów o szerokim spektrum działań psychologicznych. Dyrektor jednocześnie wskazał, że liczba etatów w dziale penitencjarnym jest niezależna od jednostek podstawowych takich jakim jest ZK. W zakresie szkoleń Dyrektor stwierdził, że ZK korzysta z oferty szkoleń oferowanych przez CZSW i OISW w Poznaniu i w przypadku pojawienia się możliwości udziału

¹⁶ „Superwizja” rozumiana jest jako mechanizm polegający na dialogu między pracownikiem, a innymi pracownikami wykonującymi funkcje wymagające podobnych lub wyższych kwalifikacji lub kierownikiem pracownika, mający na celu skuteczne rozwiązywanie bieżących problemów w pracy. Celem takiego mechanizmu jest dostarczenie pracownikowi informacji zwrotnej o jego działaniach i rekomendacji odnośnie kierunku ewentualnych zmian.

w szkoleniach z zakresu programów o udokumentowanej skuteczności takich jak ART, czy Duluth zawsze zgłasza chęć uczestnictwa w nich kadry penitencjarnej. Odnosząc się do mechanizmu superwizji Dyrektor stwierdził, że była ona realizowana przede wszystkim poprzez kontakt z przełożonym (część badanych niewłaściwie zrozumiała treść pytania i potraktowała ją jako wyłącznie kontakt ze specjalistą „z zewnątrz”, podczas gdy kadra ma stały kontakt ze swoim przełożonym), a wychowawcy i psychologowie mają możliwość wymiany doświadczeń podczas cotygodniowych odpraw kadry i codziennych spotkań w ramach poszczególnych oddziałów. Ponadto w ramach współpracy z Pełnomocnikiem ds. rozwiązywania problemów alkoholowych w Zielonej Górze wprowadzono mechanizm superwizji dla psychologów i terapeutów - udało się pozyskać środki na 20 godzin.

W zakresie pozyskiwania informacji o skazanych po opuszczeniu przez nich jednostki penitencjarnej Dyrektor stwierdził, iż nie ma instrumentów prawnych, które umożliwiałyby ingerencję w ich życie osobiste na wolności, a po przetransportowaniu do innej jednostki penitencjarnej źródłem informacji jest przede wszystkim dokumentacja osobopoznawcza dotycząca osadzonego i Centralna Baza Danych Osób Pozbawionych Wolności NoeNET. Ponadto funkcjonariusze mają możliwość kontaktowania się z innymi jednostkami w sposób korespondencyjny bądź telefoniczny.

Jako przeszkody uniemożliwiające skuteczną realizację oddziaływań sprzyjających readaptacji społecznej Dyrektor wskazał brak środków finansowych na dostosowywanie istniejącej i powstawanie nowej infrastruktury oraz konieczność prowadzenia podwójnej dokumentacji (papierowo i w NoeNET). Ograniczone możliwości zatrudniania osadzonych związane są z koniecznością wcześniejszego przepracowania problemów skazanego (deficytów osobowościowych, uzależnienia, skłonności do agresji itp.). Ponadto ważne są względy bezpieczeństwa osobistego z uwagi na charakter popełnionych czynów, konflikty z innymi osadzonymi, przynależność do nieformalnej grupy podkultury przestępczej i względy bezpieczeństwa jednostki, tj. powiązania z grupami przestępczymi na wolności. Aktualnie trwają prace nad projektem realizowanym w porozumieniu z inwestorem prywatnym i Burmistrzem Nowogrodu Bobrzańskiego dotyczącym zatrudnienia odpłatnego około 200 osadzonych z zakładu karnego typu zamkniętego.

Projektując oddziaływania penitencjarne staramy się przede wszystkim uwzględniać problemy dotyczące populacji osadzonych, z którymi pracujemy, a także ich potrzeby i oczekiwania. Nie skupiamy uwagi na ilość realizowanych programów, lecz na ich zawartość merytoryczną i skuteczność prowadzonych w ramach nich oddziaływań.

(dowód: akta kontroli str. 32-34, 37-39)

3.3. W kontrolowanym okresie weryfikacja skuteczności, przydatności i efektywności wychowawców i psychologów do pracy ze skazanymi odbywała się podczas opiniowania funkcjonariusza (przez bezpośredniego przełożonego – kierowników właściwych działów) w cyklach 3-letnich stosownie do art. 89 ustawy o Służbie Więziennej¹⁷ w zakresie określonym wzorem arkusza opinii służbowej funkcjonariusza SW¹⁸.

(dowód: akta kontroli, str. 437-442)

3.4. Osadzeni są zatrudniani na terenie ZK (80,7 % spośród zatrudnionych wg stanu na 30.06.2014 r.), jak też poza nim (19,3%). Na terenie jednostki mogą znaleźć

¹⁷ Ustawa z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. z 2014 poz. 1415).

¹⁸ Załącznik do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 czerwca 2010 r. w sprawie wzoru arkusza opinii służbowej funkcjonariusza Służby Więziennej (Dz. U. 2010 nr 121 poz. 816).

zatrudnienie przy pracach porządkowych oraz pomocniczych stosownie do art. 123a § 1 i 2 KKW (m.in. kuchnia, łaźnia, biblioteka, pralnia, wydawanie posiłków).

Według stanu na koniec I półrocza 2014 r. liczba osadzonych wykonujących prace wynosiła 306 osób, z tego poza jednostką penitencjarną u zewnętrznych podmiotów zatrudniających – 33 osoby (odpłatnie), prace publiczne – 18 osób (nieodpłatnie), prace charytatywne – 8 osób (nieodpłatnie), oraz na terenie jednostki penitencjarnej odpłatnie przy pracach porządkowych i pomocniczych – 74 osoby, a nieodpłatnie 173 osoby.

W kontrolowanym okresie ilość zatrudnionych podlegała niewielkim zmianom, średniorocznie wynosiła 307,4 osadzonych w 2011 r., 305,5 w 2012 r., 300,7 w 2013 r. i 305,1 za III kwartały 2014 r.

ZK podejmuje starania zmierzające do większego zatrudnienia osadzonych. Od kwietnia 2011 r. ZK rozszerzył współpracę z Gminą Nowogród Bobrzański przy pracach publicznych (prace porządkowe, pielęgnacja zieleni, 4 kobiety jako pomoc kuchenna w dwóch przedszkolach i gimnazjum), w 2012 r. nawiązano współpracę z firmą Serwis Plus z/s w Świebodzinie (18 kobiet odpłatnie), a w 2013 r. z Fundacją Przyjaciół Pałacu Bruhla, dzięki czemu skazani znaleźli zatrudnienie przy pracach charytatywnych. W 2014 r. zmalało zatrudnienie przy pracach publicznych w związku z wygaśnięciem umowy z Gminą Szprotawa.

ZK nie współpracuje z urzędami pracy w celu poszukiwania miejsc pracy dla skazanych, ale według danych na koniec października 2014 r. ZK posiada możliwość zatrudnienia płatnego i nieodpłatnego poza ZK (w podmiotach zewnętrznych) większej liczby skazanych, lecz problemem jest brak kandydatów spełniających kryteria do skierowania do zatrudnienia w systemie bez konwojenta.

W ZK wyodrębniono w dziale penitencjarnym stanowisko ds. zatrudnienia skazanych.

(dowód: akta kontroli, str. 391-413, 421-426)

3.5. Osadzeni w ZK mają możliwość kształcenia poza terenem zakładu. Według sprawozdania MS ZK-6 o nauczaniu skazanych w szkołach poza ZK uczyło się dziesięciu osadzonych (6 kobiet i 4 mężczyzn). Dodatkowo poza terenem ZK dwie osadzone kształciły się na kursach języka niemieckiego.

Wśród 10 uczących się w szkołach: 3 osadzonych kształciło się w liceum ogólnokształcących, 5 w technikach: technik informatyk, technik administracji, technik BHP, technik usług kosmetycznych, technik opiekun pomocy społecznej, 2 osadzonych kształciło się w szkole policealnej w specjalności opiekun medyczny.

W kontrolowanym okresie na terenie ZK osadzeni uczestniczyli w kursach zawodowych: w 2013 r. – kierowca operator wózków jezdniowych – 4 osadzonych oraz w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w latach 2012-2013: 84 uczestników¹⁹ (kursy wraz z cyklem zajęć aktywizacyjnych w zakresie – uprawnienia energetyczne do 1 KV z elementami prac elektromonterskich, ogrodnik terenów zieleni – po 2 edycje oraz malarz-tapeciarz-płytkarz-glazurnik, przerzynka drewna z elementami prac stolarskich, technolog robót wykończeniowych). We wrześniu i październiku 2014 r. realizowano kursy ogrodnika terenów zieleni oraz drwala – operatora pilarek spalinowych (po 10 osadzonych) współfinansowane ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

(dowód: akta kontroli, str. 414-420)

¹⁹ Jeden uczestnik nie ukończył kursu

3.6. W ZK funkcjonują dwa oddziały terapeutyczne: oddział terapeutyczny dla skazanych kobiet uzależnionych od alkoholu (cykl terapeutyczny trwa 3 miesiące) oraz oddział terapeutyczny dla skazanych mężczyzn uzależnionych od środków odurzających lub psychotropowych (cykl trwa 6 miesięcy).

Czas oczekiwania na przyjęcie na oddział terapeutyczny dla skazanych mężczyzn uzależnionych od środków odurzających lub psychotropowych (pojemność 34 miejsca) w kontrolowanym okresie ulegał systematycznemu wydłużaniu, i tak przeciętnie:

- na koniec 2011 r. – czas oczekiwania 2,5 miesiąca, ilość zarejestrowanych oczekujących – 14.
- na koniec 2012 r. - czas oczekiwania 4,7 miesiąca, ilość zarejestrowanych oczekujących – 56.
- na koniec 2013 r. - czas oczekiwania 15 miesięcy, ilość zarejestrowanych oczekujących – 79.

W 2013 r. terapię zakończyło 60 skazanych.

W odniesieniu do oddziału terapeutycznego (pojemność 32 miejsca) dla skazanych kobiet uzależnionych od alkoholu – powołanego w styczniu 2012 r. – przeciętny czas oczekiwania wydłużył się z 2 miesięcy i 12 dni na koniec 2012 r. (45 osób oczekujących) do 4 miesięcy na koniec 2013 r. (27 osób zarejestrowanych oczekujących). Ilość wypisanych po zakończeniu terapii w 2013 r. wyniosła 113 osadzonych.

Wydłużający się czas oczekiwania na terapię na ww. oddziałach wynika z rosnącej liczby osadzonych wymagających objęcia działaniami terapeutycznymi.

(dowód: akta kontroli, str. 427-436)

Dyrektor ZK wyjaśnił, iż w kwestii oddziału terapeutycznego dla kobiet uzależnionych od alkoholu nie ma potrzeby podejmowania działań w zakresie redukcji ilości osób oczekujących na miejsce. Aktualne terminy przyjęć dla skazanych z podgrupą P-1/t to 14.04.2015 r., a skazanych z podgrupą P-2/t to 28.11.2014 r. W kwestii oddziału terapeutycznego dla mężczyzn uzależnionych od środków odurzających lub substancji psychotropowych, aktualne terminy przyjęć, to: dla podgrupy R-2/t 23.11.2015 r. i dla podgrupy R-1/t to 24.05.2016 r.

Długość okresu oczekiwania na przyjęcie do oddziału związana jest z długością trwania cyklu terapeutycznego, który dla kobiet uzależnionych od alkoholu trwa 3 miesiące, a dla mężczyzn uzależnionych od środków odurzających lub substancji psychotropowych trwa 6 miesięcy. Czas oczekiwania wynika także z dużej ilości skazanych mężczyzn uzależnionych, wymagających oddziaływań terapeutycznych, którzy przebywają w polskich zakładach karnych oraz ilości miejsc w poszczególnych oddziałach terapeutycznych w różnych jednostkach penitencjarnych.

Podejmowanie działań w kierunku redukcji ilości oczekujących na miejsce w oddziałach terapeutycznych nie leży w gestii Dyrektora ZK w Krzywańcu. Centralny Zarząd Służby Więziennej dostrzegając dość duży problem w oczekiwaniu przyjęcia do oddziałów terapeutycznych podjął decyzję o możliwości przeprowadzania oddziaływań terapeutycznych poza oddziałem terapeutycznym. Aktualnie tego typu oddziaływania terapeutyczne prowadzą psycholodzy penitencjarni zatrudnieni w dziale penitencjarnym.

(dowód: akta kontroli, str. 379-382)

3.7. W kontrolowanym okresie w ZK trzech osadzonych odbywających długoletnie kary pozbawienia wolności posiadało ustalony okres przygotowania do zwolnienia w trybie art. 164 KKW, ustalony przez komisje penitencjarne (w tym, w jednym przypadku była to komisja w ZK Krzywaniac, a w dwóch pozostałych komisje w innych zakładach karnych). Długość ustalonego okresu przygotowania do zwolnienia określona w ZK Krzywaniac wyniosła 5 miesięcy. W pozostałych dwóch przypadkach okres ten ustalono znacznie wcześniej przed przyjęciem osadzonego do ZK Krzywaniac (odpowiednio na ok. 11 oraz 17 miesięcy), w związku z powyższym w kontrolowanej jednostce w stosunku do ww. odsadzonych nie były podejmowane żadne działania w trybie art. 164 KKW. Niska liczba skazanych objętych tym trybem związana jest z koniecznością uzyskania zgody skazanego.

(dowód: akta kontroli, str. 80,105,108, 244-245)

3.8. W ZK w kontrolowanym okresie pracownicy działu penitencjarnego zrealizowali 41 edycji programów resocjalizacyjnych sprzyjających przygotowaniu do readaptacji społecznej osadzonych (zakończonych w 2012 r. - 15, w 2013 r. - 25, w 2014 r. - 1 wg stanu na 15.09.br), z czego 2 programy (po jednym w 2013 r. i 2014 r. realizowane były we współpracy z podmiotami, o których mowa w art. 38 KKW - programy: „Leśna Kolonia”, „Wiem jak sobie pomóc”. Programami, w których najliczniej wzięli udział osadzeni były: „Dialogi o sztuce” rozwijający potrzeby kulturalne, realizowany od lutego do grudnia 2013 r. - 287 osadzonych (min. 20 spotkań w grupach) oraz „Odkryj świat muzyką” od stycznia do grudnia 2013 r. - 244 osadzonych.

W przypadku 2 programów (łącznie 4 edycje programów „Zwolnieni z przemocy” - na bazie modelu DULUTH i „Rajdek Bis” - na bazie programu psychokorekcyjnego HIOB) były one, według ZK, oparte na szerokich podstawach teoretycznych, o udokumentowanej skuteczności. Ponadto 2 edycje programu „Aktywni zawodowo” oparto na bazie Klubu Pracy, co miało na celu przygotowanie uczestników do efektywnego poszukiwania pracy.

Ponadto 4 programy (adresowane do osób posiadających problemy w związku z przyjmowaniem środków psychoaktywnych) zrealizowano w dziale terapeutycznym ZK - nie były oparte na szerokich podstawach teoretycznych o udokumentowanej skuteczności, jeden zrealizowano we współpracy z podmiotami, o których mowa w art. 38 KKW. Dodatkowo w kontrolowanym okresie w DMiD zakończono 9 edycji programów, z których jeden „Siłaczka” zawierał elementy programu opartego na modelu DULUTH, a inny „Akademia umiejętności macierzyńskich” realizowano we współpracy z podmiotem zewnętrznym: Kołem Naukowym „Prison” (2013 r.) i Fundacją „Bezpieczne Miasto” (2012 r.).

Programy przygotowali funkcjonariusze działu penitencjarnego, terapeutycznego oraz DMiD stosownie do § 3a ust. 2 zarządzenia 2/04. Selekcji oraz zatwierdzenia programów do realizacji dokonywała Dyrekcja ZK. Każdy z programów przeprowadzonych w badanym okresie zakładał ich trwanie dłuższe niż jeden dzień.

(dowód: akta kontroli, str. 443-450)

Analiza zapisów wybranej próby 10 programów²⁰ wykazała, że zawierają one wszystkie elementy formalne określone w § 3 ust 1 zarządzenia 2/04, wśród nich m.in.:

- teoretyczny model stanowiący uzasadnienie programu,

²⁰ „Leśna Kolonia” 2013 r., „Sport to zdrowie” 2013 r., „Dialogi o sztuce” 2013 r., Grupa Anonimowych Alkoholików „Leśna” 2012 r., „Odkryj świat muzyką” 2013 r., „Okno na świat” 2012 r., „Rajdek” 2013 r., „Zwolnieni z przemocy” 2013 r., „Wyjątkowe święta” 2013 r., „Wiem jak sobie pomóc” 2013 r., dobór celowy, w każdym z programów wzięli udział przynajmniej jeden skazany na wyrok 5 lat lub dłuższy

- zidentyfikowane czynniki ryzyka m.in.: prizonizacja, skłonność do zachowań agresywnych, subiektywny i wybiórczy sposób internalizacji wartości i zasad społecznych, postawa roszczeniowa, bierność i apatia osadzonych,
- metody – ćwiczenia (zajęcia praktyczne, warsztaty), wykłady, dyskusje, własna twórczość, zajęcia teoretyczno-edukacyjne,
- sposób oceny efektów programu – wśród narzędzi ewaluacyjnych oceny efektów końcowych wykorzystywano m.in.: sprawozdanie z realizacji programu, opinie lub recenzje uczestników, frekwencję oraz obserwację zachowań osadzonych, test wiedzy, ankiety.

(dowód: akta kontroli, str. 455-566)

Po zrealizowaniu programu jego przebieg i efekty opisywano w sporządzanym przez wychowawców i zatwierdzanym przez Dyрекcję ZK (Dyrektora albo Zastępcę) sprawozdaniu. Akceptując Dyрекcja zalecała bądź nie realizację kolejnej edycji programu.

(dowód: akta kontroli, str. 443-450)

Analiza 10 programów zrealizowanych w ZK²¹ wykazałam.in. że:

- wszystkie analizowane programy wykazują brak pogłębionej, współczesnej wiedzy specjalistycznej z zakresu resocjalizacji wśród kadry wychowawczej ZK Krzywianiec, a szczególnie wiedzy dotyczącej metodyki resocjalizacji, a więc form, metod i technik postępowania resocjalizacyjnego. Osoby tworzące i realizujące oceniane programy ani razu nie odwołały się do współczesnych osiągnięć naukowych w tym zakresie, oraz nie wykorzystwały w programach współczesnych metod i technik metodycznych ukierunkowanych na pracę ze skazanymi,
- większość zadań resocjalizacyjnych opisywanych w programach jako specjalne, stanowić powinno istotę statutowych obowiązków ZK,
- sposób oceny efektów wszystkich programów nie pozwalał realnie stwierdzić tych efektów, które wystąpiły u osadzonych w wyniku jego realizacji, - żaden z dziesięciu analizowanych programów nie posiadał prawidłowej merytorycznej oceny jego efektywności. Wg biegłego nie można podejmować działalności resocjalizacyjnej bez obiektywnej oceny efektywności merytorycznej podejmowanych czynności, oraz monitorowania postępów resocjalizacyjnych,
- uznając zasadność merytoryczną 8 z 10 analizowanych programów²² i zgodność zarówno z ideą resocjalizacji penitencjarnej jak i z Zarządzeniem nr 2/04, powołany przez NIK biegły wskazał na ubogość treściową i brak uzasadnienia uzyskanych efektów.

(dowód: akta kontroli, str. 577-610)

W odniesieniu do powyższych opinii biegłego zastępcy dyrektora ZK (z up. Dyrektora) wyjaśnił: Określanie programów resocjalizacyjnych realizowanych

²¹ Oceniona została przez powołanego biegłego prof. zw. dr hab. Marka Konopczyńskiego. Jest on rektorem Pedagogium Wyższej Szkoły Nauk Społecznych w Warszawie, ekspertem sejmowym, ekspertem Ministerstwa Sprawiedliwości, Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Rzecznika Praw Dziecka w zakresie problematyki resocjalizacji nieletnich i osób dorosłych, autorem 7 książek oraz współautorem i redaktorem naukowym 11 pozycji książkowych poświęconych problematyce resocjalizacji instytucjonalnej i pozainstytucjonalnej, a także ponad 100 artykułów opublikowanych w polskich i zagranicznych czasopismach naukowych.

²² Poza programami adresowanymi do osób posiadających problemy alkoholowe (osoby te wg. biegłego należy leczyć i poddawać różnym formom terapii a nie resocjalizować), z których jeden – „AA Leśna” uznano za wąski program terapeutyczny uzupełniający proces resocjalizacji, inny zaś – „Rajdek” ze względu na podmiot oddziaływań (skazani za prowadzenie samochodu w stanie nietrzeźwości) jak i charakter przeprowadzonych oddziaływań za nieposiadający walorów programu resocjalizacyjnego.

w warunkach zakładu jako programy resocjalizacji sprzyjające przygotowaniu do readaptacji społecznej wynika z realizacji wytycznych zawartych w Zarządzeniu nr 2/04 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 24.02.2004 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia i organizacji pracy penitencjarnej oraz zakresów czynności funkcjonariuszy i pracowników działów penitencjarnych i terapeutycznych (§ 2.1 pkt 1), które to określa jakie programy mają być realizowane w warunkach izolacji i kto odpowiada za ich realizację. Wszystkie realizowane programy resocjalizacyjne w założeniach sprzyjają procesowi readaptacji społecznej.

Odnosząc się do oceny dotyczącej braku pogłębionej współczesnej wiedzy specjalistycznej dotyczącej metodyki resocjalizacji wyjaśnił, że wychowawcy w większości są absolwentami wyższych uczelni o kierunku pedagogika resocjalizacyjna, ponadto część kadry uzyskała przeszkolenie w Centralnym Ośrodku Szkolenia Służby Więziennej w zakresie szkoły oficerskiej. Program Szkoły oficerskiej obejmuje zajęcia z zakresu metodyki oddziaływań penitencjarnych w wymiarze 34 godzin. Podkreślić należy, że wychowawcy nie są naukowcami, a w codziennej pracy wykorzystują wiedzę zdobytą w trakcie studiów i szkoleń. Są natomiast praktykami wykorzystującymi cenną wiedzę zdobytą z upływem lat służby. Oprócz tworzenia i realizacji programów wykonują także inne obowiązki służbowe określone w Zarządzeniu nr 2/04 DG SW (rozdział 13 § 104 i 105).

Dotychczas nikt z przedstawicieli świata nauki nie kwestionował nazewnictwa użytego w Zarządzeniu nr 2/04. W opracowaniach naukowych wskazywano natomiast na przykładowe programy resocjalizacyjne, czego dowodem jest opracowanie z roku 2009 pod redakcją naukową dr Moniki Marczak „Resocjalizacyjne programy penitencjarne realizowane przez Służbę Więzienną w Polsce”. Recenzentem w/w opracowania jest powołany biegły prof. zw. dr hab. Marek Konopczyński. Wprowadzenia do ww. pozycji naukowej dokonał profesor zwyczajny doktor habilitowany Henryk Machel wieloletni praktyk penitencjarny, członek i założyciel Polskiego Towarzystwa Penitencjarnego. Kadra penitencjarna Zakładu Karnego w Krzywańcu wykorzystuje w procesie tworzenia programów dobre praktyki wskazywane w ww. opracowaniu. Nikt z przedstawicieli kadry penitencjarnej tutejszej jednostki nie uczestniczył w szkoleniach z zakresu merytorycznej zawartości programów. Dotychczasowe szkolenia, w których udział wzięło 5 wychowawców obejmowały średnio 1 godzinę wykładów i 5 godzin zajęć praktycznych z zakresu konstruowania programów zgodnie z Zarządzeniem nr 2/04 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 24.02.2004r.

Zastępca dyrektora wyjaśnił także, iż kadra penitencjarna jest zainteresowana podnoszeniem kwalifikacji w zakresie nowatorskich metod pracy resocjalizacyjnej oraz konstruowania merytorycznej zawartości programu. Wskazać należy, że wszelkie prowadzone oddziaływania penitencjarne wpisują się w statutową działalność jednostki penitencjarnej. Jednakże w jego ocenie kadra realizująca programy resocjalizacyjne w swoich działaniach wykracza również poza statutowe zadania wynikające z przepisów np. kolonie dla osadzonych i członków ich rodzin, dodatkowe formy kontaktów osadzonych z rodzinami, szeroka działalność na rzecz środowiska lokalnego (hospicja, schroniska dla zwierząt, festyn integracyjny).

Zakład Karny działalność kulturotechniczną (twórczą resocjalizację) traktuje jako podstawową pracę resocjalizacyjną, nie jest to element fakultatywny ale model pracy ze skazanym realizowany m.in. poprzez programy.

W 2014 r. w ramach środków budżetowych przeznaczonych na działalność penitencjarną Zakład Karny w Krzywańcu otrzymał środki w wysokości 900 zł. W miarę możliwości jednostka stara się jednak pozyskiwać zewnętrzne źródła finansowania i tak. np. program „Wiem jak sobie pomóc” w 2013 r. realizowany był

we współpracy ze Stowarzyszeniem CIVIS SUM, które w całości pokryło koszty realizacji programu. Program „Leśna Kolonia” w 2014 r. został w całości sfinansowany ze środków Funduszu Inicjatyw Obywatelskich pozyskanych przez Stowarzyszenie Penitencjarne PATRONAT.

W zakresie braku prawidłowej merytorycznej oceny efektywności programów należy wskazać, że badanie efektywności programów jest niewątpliwie sprawą bardzo trudną, a wręcz niemożliwą do zrealizowania w warunkach izolacji i powinno być ono przeprowadzone po opuszczeniu jednostki penitencjarnej. Służba penitencjarna nie dysponuje uprawnieniami w zakresie badania efektywności prowadzonych oddziaływań po opuszczeniu przez osadzonych zakładu karnego.

Sprawozdania z realizacji programów sporządzane są na druku stanowiącym załącznik nr 32 do Zarządzenia nr 2/04 Dyrektora Generalnego i zawierają elementy określone w tym załączniku. Zgodzić się należy ze stwierdzeniem biegłego, że można te elementy bardziej rozbudowywać.

(dowód: akta kontroli, str. 383-387)

3.9. Analizą objęto realizację oddziaływań penitencjarnych na 11 osadzonych, którzy posiadali wyrok 5 lat lub wyższy²³, którym brakuje maksymalnie 6 miesięcy do zakończenia odbywania kary lub którzy zakończyli odbywanie kary w 2014 r. i co najmniej przez ostatni rok odbywali karę pozbawienia wolności w ZK, w tym na dziesięciu skazanych odbywających karę w trybie programowanego oddziaływania (w tym jedna kobieta w Domu Matki i Dziecka) i jednego w trybie zwykłym.

Wobec skazanych stosowano środki oddziaływania, o których mowa w art. 67 § 3 KKW, tj.:

- pracę – siedmiu skazanych było zatrudnionych, w tym: na terenie zakładu sześciu, jeden – poza terenem zakładu, jeden skazany nie mógł być zatrudniony ze względu na stan zdrowia, pozostali nie wykazywali chęci z uwagi m.in. na przynależność do struktur przestępczych;
- nauczanie – dwóch skazanych ukończyło na terenie ZK kursy zawodowe: elektromontera instalacji elektrycznych i technologa robót wykończeniowych w budownictwie. Ponadto jedna osoba przed okresem objętym kontrolą, podczas odbywania kary, ukończyła szkołę policealną, kierunek administracja;
- zajęcia kulturalno-oświatowe i sportowe - realizowane przede wszystkim w ramach programów resocjalizacyjnych;
- środki terapeutyczne - w próbie nie wystąpiły osoby odbywające kary w trybie terapeutycznego oddziaływania, jednak spośród ośmiu skazanych, u których stwierdzono uzależnienie od alkoholu lub środków odurzających, zespół zależności alkoholowej, szkodliwe picie alkoholu, siedmiu uczestniczyło w mitingach grup AA;
- wszyscy skazani utrzymywali kontakt ze światem zewnętrznym, przede wszystkim poprzez korespondencję, widzenia, rozmowy telefoniczne, w tym dwie skazane korzystały z przepustek; ponadto w ramach systemu nagród i kar jako nagrody stosowano zezwolenia na odbywanie widzeń we własnej odzieży, na dłuższe widzenie, na dodatkowe widzenie, na dodatkowe widzenie bez dozoru, na opuszczenie ZK bez dozoru (u pięciu skazanych).

²³ IDO nr: 1316914 (kobieta), 530393 (mężczyzna), 91260 (mężczyzna), 1180134 (kobieta w DMiD), 1225177 (mężczyzna), 1400474 (mężczyzna), 1411172 (mężczyzna), 1369264 (kobieta), 259265 (kobieta), 251332 (mężczyzna), 359268 (mężczyzna). W próbie znalazły się trzy osoby skazane za przestępstwa określone w art. 197 Kodeksu Karnego oraz jedna osoba przygotowująca się do wyjścia na wolność w trybie art. 164 KKW.

Wobec każdego z badanych skazanych stosowano co najmniej jeden ze środków oddziaływania, takich jak praca, nauczanie, zajęcia kulturalno-oświatowe i sportowe, czy środki terapeutyczne.

(dowód: akta kontroli str. 40-103)

W aktach skazanych znajdowały się dane, które wysyłał sąd do Dyrektora ZK na podstawie art. 11 § 2 i 3 KKW, w szczególności odpisy orzeczeń lekarskich oraz orzeczeń psychologicznych. Ww. były uwzględniane w procesie readaptacji społecznej. W badanej grupie skazanych - poza wspomnianymi powyżej osobami uzależnionymi lub mającymi problemy wynikające z przyjmowania substancji psychoaktywnych (ośmiu skazanych) - wystąpiły osoby ze skłonnościami do autoagresji (dwóch skazanych), osoby skazane za przestępstwa z użyciem przemocy (dziewięciu osadzonych), skazane za przestępstwa komunikacyjne (jedna osoba).

(dowód: akta kontroli str. 48-51, 53, 56-58, 62, 69-70, 72-73, 75, 77-78, 87-88, 92-93, 96-97, 100-101)

Stwierdzono, że:

- co najmniej raz na 6 miesięcy skazanego poddawano okresowej ocenie postępów w resocjalizacji, której projekt przygotowuje wychowawca i podlegający weryfikacji przez komisję penitencjarną;
- w przypadku osadzonych odbywających karę pozbawienia wolności w systemie zwykłym nakłaniano ich do trybu programowego oddziaływania;
- w przypadku wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie programowanego oddziaływania, wychowawca diagnozował problemy, które mogą utrudnić skazanemu readaptację społeczną, opracowywał wspólnie ze skazanym indywidualny program oddziaływania (IPO) i przedkładał je komisji penitencjarnej. Program podlegał okresowym ocenom lub zmianom (art. 95 § 3 KKW) stosownie do potrzeb, a ocena jego realizacji przez osadzonych była dokonywana przez wychowawcę w ramach projektu oceny okresowej skazanego i następnie przez komisję penitencjarną. W próbie objętej kontrolą w jednym przypadku skazany nie wyraził zgody na dalsze uczestnictwo w IPO;
- IPO zawierały elementy wynikające z § 14 ust. 1-2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 sierpnia 2003 r. w sprawie sposobów prowadzenia oddziaływań penitencjarnych w zakładach karnych i aresztach śledczych²⁴.

(dowód: akta kontroli str. 48-103)

Spośród badanych skazanych, dziesięciu uczestniczyło w kontrolowanym okresie w 41 programach readaptacyjnych, w tym w 32 programach, które trwały dłużej niż jeden dzień (78 % programów)²⁵.

(dowód: akta kontroli str. 48-49)

W próbie objętej kontrolą wystąpiło trzech skazanych za przestępstwo określone w art. 197-203 Kodeksu karnego, jednak u żadnego ze skazanych nie stwierdzono zaburzeń preferencji seksualnych. W przypadku zakończenia odbywania kary ZK każdorazowo kierował do jednostki Policji, właściwej dla miejsca pobytu skazanego po jego zwolnieniu, zawiadomienie na podstawie art. 168a § 4 KKW, a w przypadku gdy poszkodowana złożyła wniosek w 2011 r. o zawiadomienie o zwolnieniu skazanego z zakładu karnego po odbyciu kary – dodatkowo na podstawie art. 168a §1 KKW.

(dowód: akta kontroli str. 48-49, 57, 59, 69, 72-73, 75)

²⁴ Dz. U. z 2013 r., poz. 1067.

²⁵ W przypadku skazanego IDO 259265 jako program readaptacyjny wykazano 2 programy Grupa AA Leśna, który wg biegłego jest wąskim programem terapeutycznym.

Poza współpracą z podmiotami, o których mowa w art. 38 § 1 KKW przy realizacji programów resocjalizacyjnych, w których uczestniczyli skazani oraz nawiązaniem kontaktu z kuratorem sądowym po ustanowieniu okresu przygotowania do wolności w trybie art. 164 KKW, ZK podjął współpracę z OPS w celu uzyskania dla skazanego pomocy w formie schronienia w mieszkaniu readaptacyjnym²⁶. Skazanych nie namawiano do przygotowania do wolności w trybie art. 164 KKW, a w próbie objętej badaniem wystąpił tylko jeden skazany, który wnioskował o wyznaczenie okresu przygotowawczego. Kierownik Działu Penitencjarnego brak motywowania skazanych i nie objęcie ich art. 164 § 1 KKW uzasadniała, tym, że praca postpenitencjarna rozpoczyna się z chwilą przyjęcia osadzonego do jednostki. Kadra stara się tak pracować ze skazanym, aby umożliwić mu skuteczną readaptację. W badanych przypadkach sytuacja finansowa, rodzinna i zawodowa skazanych nie wskazywała na konieczność objęcia ww. okresem, o którym mowa w art. 164 §1 KKW.

(dowód: akta kontroli str. 52, 56, 59, 66, 72, 75, 79, 84-85, 90, 94, 99, 103, 116-119)

Badani osadzeni bezpośrednio przed wyjściem na wolność nie otrzymywali żadnych świadczeń i pomocy, o których mowa art. 166 § 3 i 167a § 3 KKW, ponieważ każdy z nich posiadał środki pieniężne i nie wymagał pomocy w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 52, 56, 60, 66, 72, 75-76, 80, 90-91, 94-95, 99, 103)

W grupie objętej badaniem wystąpiła jedna skazana, która odbywała karę w Domu Matki i Dziecka. Skazana ta przebywała w DMiD od 1.08.2012 r. do 27.05.2014 r. wraz z dzieckiem. Karę odbywała w systemie otwartym, w warunkach lokalowych zbliżonych do domowych. Skazana była objęta szerokim zakresem oddziaływań penitencjarnych: spośród wszystkich skazanych objętych badaniem uczestniczyła w największej liczbie programów sprzyjających readaptacji społecznej, pracowała jako piastunka i przy wydawaniu posiłków, w najszerszym zakresie korzystała z systemu przepustkowego. Matka wraz z dzieckiem była objęta działaniami ze strony psychologa, wychowawcy (przypada na nich niewielka liczba skazanych, na dzień 10.10.2014 r. w DMiD przebywa piętnaście skazanych). Ponadto w DMiD zatrudniony jest dietetyk, pielęgniarka i lekarz pediatra na ½ etatu.

(dowód: akta kontroli str. 48-49, 61-68, 110-115)

3.10. Badanie ewaluacji działań prowadzonych wobec skazanych, którzy odbyli karę pozbawienia wolności, a następnie ponownie zostali skazani i odbywają wyrok wykazało²⁷, że jest ona co do zasady prowadzona poprzez analizę informacji o sposobie wykonanej kary wyłącznie w systemie Noe.Net oraz akt osobowych skazanego, w tym archiwalnych. W przypadku jednego skazanego wystąpiono do Aresztu Śledczego w Lubsku telefonicznie o dodatkowe informacje.

(dowód: akta kontroli, str. 48-49)

3.11. Wśród losowo wybranych 36 osadzonych²⁸, którzy mają wyrok 5 lat lub wyższy przeprowadzono anonimową ankietę dotyczącą kontaktów z wychowawcą i psychologiem oraz programów resocjalizacyjnych:

- 100 % ankietowanych wiedziało, kto jest ich wychowawcą;
- 30,6 % wskazało, że spotyka się z wychowawcą codziennie, 27,8 % - kilka razy w tygodniu, 25 % - raz w tygodniu;

²⁶ Był to skazany, dla którego ustanowiono okres przygotowania do wolności w trybie art. 164 KKW.

²⁷ Badaniem objęto próbę 5 skazanych IDO 91260, 141172, 259265, 251332, 359268.

²⁸ 69,4 % odbywało karę pozbawienia wolności w systemie programowego oddziaływania, 13,9 % - w systemie terapeutycznym, 16,7% - zwykłym.

- 86,1 % odpowiedziało, że w ostatnim miesiącu wychowawca spotykał się z nimi z własnej inicjatywy;
- 55,6 % ankietowanych wskazało, że w okresie od 1.01.2014 r. nie musiało czekać na spotkanie z wychowawcą, 27,8 % - czekało jeden dzień, 11,1 % - kilka dni (do tygodnia);
- 97,2 % osadzonych wiedziało, do kogo się zwrócić, aby spotkać się z psychologiem;
- 44,4 % ankietowanych wskazało, że w okresie od 1.01.2014 r. uczestniczyło w trzech lub więcej programach resocjalizacyjnych, 30,6 % - w jednym, 16,7 % - w dwóch, a 8,3 % ankietowanych nie uczestniczyło w żadnym programie;
- 86,1% ankietowanych wskazało, że programy resocjalizacyjne, w których wzięło udział będą raczej przydatne po powrocie do wolności, przeciwnego zdania było 13,9% ankietowanych.

Ankietowani nie zgłaszali uwag dotyczących programów resocjalizacyjnych realizowanych na terenie zakładu karnego, jeden z ankietowanych wskazał, że mogłoby być ich więcej.

(dowód: akta kontroli str. 30-31)

Ustosunkowując się do faktu kilkudniowego oczekiwania na spotkanie z wychowawcą Dyrektor ZK wyjaśnił, że z relacji kadry penitencjarnej wynika, że w sporadycznych sytuacjach sprawy osadzonych wymagają konsultacji kilku działów służb, informacji z innej jednostki penitencjarnej i dokładnego zbadania danej sprawy, co może powodować kilkudniowy okres oczekiwania na załatwienie takiej sprawy. Wychowawcy na bieżąco załatwiają sprawy osadzonych i pozostają z nimi w stałym kontakcie wychowawczym.

(dowód: akta kontroli str. 32-34, 38-39)

3.12. Dyrektor ZK jako „dobre praktyki” w procesie readaptacji społecznej skazanych wskazał charakter działań realizowanych w ramach programów readaptacyjnych m.in. działalność zespołu muzycznego SEKTOR H, organizację festynu integracyjnego w dniu 19.09.2014 r. dla społeczności lokalnej, w którym udział wzięli funkcjonariusze, osadzeni i mieszkańcy gminy Nowogród Bobrzański, zorganizowanie na terenie Hotelu SW w pobliżu ZK kolonii dla dzieci osadzonych, organizacje widzeń rodzinnych w związku ze świętami.

(dowód: akta kontroli str. 32, 35-37)

3.13. Dyrektor ZK jako jeden z najbardziej istotnych problemów w skutecznej readaptacji społecznej skazanych wskazał brak wystarczających środków finansowych na modernizację bazy infrastrukturalnej (konieczność remontu sali sportowo-widowiskowej, brak zadaszonych zewnętrznych obiektów sportowych, mała liczba pomieszczeń do zajęć edukacyjno-terapeutycznych - poza małymi świetlicami w oddziałach mieszkalnych jest tylko jedna sala edukacyjna, pomimo, że w jednostce są pomieszczenia, które mogłyby pełnić taką funkcję) oraz małe środki finansowe na zatrudnienie odpłatne osadzonych.

(dowód: akta kontroli str. 32-35)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Wytyczne Dyrektora SW dotyczące liczby skazanych przypadających na jednego wychowawcę/psychologa przekroczone zostały, wg stanu na 10.10.2014 r., w odniesieniu do 3 psychologów działu penitencjarnego (maksymalnie 200

osadzonych, podczas gdy liczebność powierzonych grup wynosiła: 265, 232, 251) oraz 9 spośród 14 wychowawców liniowych tego działu (maksymalnie 40 osadzonych, podczas gdy liczebność grupy wynosiła: od 41 do 110 na wychowawcę, w tym 5 grup od 41 do 60 i 4 grupy powyżej 60).

W powyższej kwestii Dyrektor ZK wyjaśnił: Administracja tutejszej jednostki także dostrzega problem w relacji liczby osadzonych przypadających na jednego wychowawcę czy psychologa. Zauważyć należy, że powyższa sytuacja jest tym bardziej widoczna z uwagi na fakt, że 1 wychowawca przebywa na długotrwałym zwolnieniu lekarskim, 2 wychowawców korzysta z urlopu macierzyńskiego, 1 wychowawca z urlopu rodzicielskiego. W celu spełnienia standardów, o których mowa w piśmie BKS 219/12 z dnia 12 stycznia 2012 r. i chcąc zintensyfikować oddziaływania penitencjarne dział penitencjarny powinien zostać powiększony o 9 etatów z czego, 4 etaty to wychowawcy „liniowi”, a kolejne 4 to etaty dla wychowawców ds. kulturalno – oświatowych i sportowych, jeden etat psychologa odpowiedzialnego tylko za realizację programów o szerokim spektrum działań psychologicznych. Liczba etatów w dziale penitencjarnym jest niezależna od jednostek podstawowych, takim jakim jest ZK Krzywaniec. Należy zgodzić się z faktem, że bardzo duża grupa wychowawcza osadzonych uniemożliwia prowadzenie skutecznych oddziaływań penitencjarnych”.

(dowód: akta kontroli, str. 32-39)

Dyrektor ZK pismem z 24.05.2012 r. skierowanym do Dyrektora OISW w Poznaniu zgłosił zapotrzebowanie na dwa etaty cywilne (biblioteka, kulturalno-oświatowy) co pozwoliłoby na przesunięcie wykwalifikowanych funkcjonariuszy do pracy ze skazanymi, natomiast pismem z 10.01.2014 r. przekazał dane dotyczące potrzeb w zakresie zatrudnienia pracowników cywilnych w zastępstwie funkcjonariuszy przebywających na urloпах (m.in. 2 etaty wychowawców działu penitencjarnego, i 1 etat psychologa działu terapeutycznego).

(dowód: akta kontroli, str. 267-271)

W sprawie działań podejmowanych w celu dostosowania poziomu zatrudnienia do ww. wytycznych Z-ca Dyrektora ZK (z up. Dyrektora) wyjaśnił, że:

Z dniem 01.02.2012 r. OISW w Poznaniu zmniejszył stan etatowy działu penitencjarnego ZK w Krzywańcu celem wzmocnienia działu penitencjarnego innej jednostki. Czyniono starania i przesunięcia etatowe aby dążyć do osiągnięcia parametrów wskazanych w w/w piśmie.

1) z dniem 1.06.2012 r. przesunięto 1 etat z działu finansowego do działu penitencjarnego;

2) z dniem 1.08.2012 r. przesunięto 1 etat z działu ochrony do działu penitencjarnego.

3) z dniem 1.11.2014 r. w związku z przeniesieniem z AŚ w Poznaniu do ZK w Krzywańcu psychologa, zmniejszono liczbę etatów wychowawców na rzecz etatu psychologa.

Po zmianie etatu z wychowawcy na psychologa dostosowana została liczba psychologów w stosunku do liczby osadzonych.

Wielokrotnie analizowano i omawiano ze specjalistami OISW w Poznaniu potrzeby w zakresie pozyskania etatów aby spełnić wymagania zawarte w piśmie Dyrektora Generalnego SW. Zwiększenie stanu etatowego wychowawców oraz psychologów w jednostce miało nastąpić z połączenia jednostki ościennej AŚ w Nowej Soli z AŚ Zielona Góra.

(dowód: akta kontroli, str. 383-388)

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli praca wychowawców i psychologów ze zbyt dużymi grupami osadzonych przestaje być efektywna i obniża walor skuteczności oddziaływania.

2. Nierzetelnie opracowywano Indywidualne Programy Oddziaływania, gdyż określone w nich niektóre zadania nałożone na badanych jedenastu skazanych nie zostały dookreślone lub były określone bardzo ogólnie, a tym samym nie miały charakteru indywidualnego odwołującego się do obszaru problemowego lub deficytu w postawie skazanego bądź skazany nie miał realnych możliwości ich realizacji. Powyższe stanowiło naruszenie przepisu § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobów prowadzenia oddziaływań penitencjarnych w zakładach karnych i aresztach śledczych. Ponadto zawieranie w IPO zadań stałych zbyt ogólnych, wynikających z praw i obowiązków skazanego określonych w KKW było kwestionowane przez Dyrektora Generalnego SW w piśmie z 22.11.2013 r. sygn. akt BP-073-284/13/2441.

I tak, w IPO dotyczących siedmiu skazanych ujęto zadania polegające na:

- *utrzymywaniu kontaktu z osobami najbliższymi*, które to zadanie ma ogólny charakter (w badanej próbie każdy skazany utrzymywał kontakt z bliskimi) – w przypadku skazanych o numerze: IDO 91260, IDO 141172, IDO 251332, IDO 259265, IDO 359268;
- *korzystaniu z biblioteki zakładowej*, które to zadanie nie ma zindywidualizowanego charakteru, powiązanego z obszarem problemowym lub deficytem w postawie skazanego (skazany o nr IDO 251332);
- *recenzji z przeczytanej książki bez wskazania jaka to ma być książka i powiązania z obszarem problemowym lub deficytem w postawie skazanego* (skazany o nr IDO 91260 - skazany nie sporządził recenzji)
- *rozwiązywanie problemów poprzez podejmowanie działań konstruktywnych*, co ma bardzo ogólny charakter (skazany o nr IDO 359268);
- *formułowanie konkretnych planów na przyszłość*, co ma bardzo ogólny charakter (skazani o nr IDO 359268 i 1400474);
- *utrzymywanie kontaktu z psychologiem pod kątem redukcji negatywnych emocji, umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach* (skazany o nr IDO 141172);
- *podjęcie starań o udział w programach, a po zakwalifikowaniu aktywne uczestniczenie w zajęciach*, bez odniesienia do obszaru problemowego lub deficytu w postawie skazanego (skazany o nr IDO 359268);
- *udział w programach resocjalizacji sprzyjających readaptacji społecznej* i takim miał być program „Pomagamy nie tylko przyrodzie... oddaj śmieci, ratuj dzieci”, polegający na zbieraniu nakrętek (wskazany jako kryterium oceny realizacji), bez odwołania do obszaru problemowego (skazany o nr IDO 1225177).

Z wyjaśnień Kierownika Działu Penitencjarnego wynika, że wychowawcy Zakładu Karnego zostali zobowiązani do konstruowania IPO, w taki sposób, aby zawierały one konkretne zadania, które są odpowiedzią na problemy określone w diagnozie, a także do wskazywania konkretnych terminów realizacji poszczególnych zadań. Problematyka konstruowania i realizacji zadań określonych w IPO była stałym elementem szkoleń i narad działu penitencjarnego, w 2013r. – dwukrotnie, w 2014 r. odbyło się jedno szkolenie z tego zakresu. Kierownik wskazała, że część zadań została nałożona na skazanych w innych jednostkach penitencjarnych, natomiast w tutejszej jednostce były one rozliczane, weryfikowane i dostosowywane do możliwości jednostki i osób, do których IPO był adresowany. W związku z powyższym kadra penitencjarna ZK podejmuje systematycznie działania w celu wyeliminowania wymienionych zadań. Ponadto Kierownik wskazała, że ujęcie w IPO

zadań związanych z utrzymywaniem kontaktu z osobami najbliższymi wynikało, z traktowania tego zadania jako jednego z podstawowych środków oddziaływania.

(dowód: akta kontroli, str. 116-117, 119-120)

Zgodnie z obowiązującym od 17.05.2012 r. IPO, skazany o nr IDO 359268 został zobowiązany do starań w celu podjęcia pracy i motywowanie do naprawienia szkody na rzecz osób poszkodowanych zgodnie z art. 46 §1 kk. Z akt dotyczących skazanego wynika, że skazany wyrażał chęć podjęcia zatrudnienia, jednak nie był zatrudniony na terenie jednostki z uwagi na brak wolnych miejsc pracy, i dopiero od 6.03.2014 r. został zatrudniony nieodpłatnie jako porządkowy oddziału i terenu²⁹.

(dowód: akta kontroli, str. 100-103)

Z wyjaśnień Kierownika Działu Penitencjarnego wynika, że konstruując IPO przyjęto, że skazany otrzymujący pomoc zewnętrzną w różnorodnej formie, w tym finansową, mógłby część środków z otrzymywanej pomocy przeznaczyć na spłatę zobowiązań określonych przez sąd. Wzięto pod uwagę fakt, że pobyt osadzonego w izolacji nie niesie dla niego żadnych kosztów związanych z utrzymaniem, ma zapewnione podstawowe i niezbędne warunki socjalne i bytowe. Zobowiązanie skazanego do zatrudnienia było wynikiem nie wzięcia pod uwagę możliwości zakładu w zakresie zapewnienia zatrudnienia na terenie jednostki. Skazany z uwagi na m.in. negatywną prognozę kryminologiczno – społeczną nie dawał gwarancji prawidłowego wykonywania obowiązków poza terenem ZK i tym samym nie był kierowany do takiej formy zatrudnienia.

(dowód: akta kontroli str. 117, 120)

3. Pomimo, że w badanej grupie skazanych wystąpiły osoby ze skłonnościami do autoagresji, skazane za przestępstwa z użyciem przemocy lub za przestępstwa komunikacyjne, uczestniczące w programach sprzyjających readaptacji społecznej (łącznie 41 programy), żaden ze skazanych nie brał udziału w programie opartym na szerokich podstawach teoretycznych, o udokumentowanej skuteczności, takim jak program *Trening zastępowania agresji (ART)*, *Program psychokorekcyjny dla skazanych z art. 178a Kodeksu karnego (HIOB)*, czy *Program dla sprawców przemocy domowej (Duluth)*.

Z § 2a ust. 1 zarządzenia nr 2/04 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej wynika, że w pierwszej kolejności należy realizować programy oparte na szerokich podstawach teoretycznych, o udokumentowanej skuteczności. Nadmienić należy, że w ZK w Krzywaniu w zakresie programu ART zostało przeszkolonych trzech wychowawców działu penitencjarnego, natomiast w zakresie programu HIOB - jeden psycholog.

Przykładowo, pomimo, że w opinii o skazanym o nr IDO 530393 w związku z ubieganiem się o warunkowe przedterminowe zwolnienie powołano się na okoliczności popełnienia czynu – wysoki stopień przemocy i agresji, oddziaływania penitencjarne w badanym okresie (2,5 roku) ograniczyły się do uczestnictwa w jednym programie readaptacyjnym „Porozumienie bez przemocy”, w którym skazany uczestniczył w dwóch spotkaniach trwających 3,5 godziny i 2 godziny oraz w zajęciach prowadzonych przez przedstawicieli fundacji dotyczących umiejętności radzenia sobie ze stresem, zakładającym udział skazanego w trwającym 5 dni kursie antystresowym w wymiarze 1,5 godzin dziennie.

Pomimo, że skazany o nr IDO 1400474 był sprawcą przemocy w rodzinie oddziaływania penitencjarne w badanym okresie (2,5 roku) ograniczyły się do

²⁹ Skazany posiadał negatywną prognozę kryminologiczno-społeczną do udzielenia zezwoleń na opuszczenie ZK.

uczestnictwa w: indywidualnym spotkaniu z pracownikiem OPS w dniu 30.11.2012 r. (w ramach programu readaptacyjnego „Wiem jak sobie pomóc”); udziału w koncercie (w ramach programu „Odkryj świat muzyką”), a w 2013 r. w programie „Aktywna świetlica”, polegającym na możliwości systematycznego uczestnictwa w zajęciach świetlicowych co najmniej raz w tygodniu przez cały rok.

(dowód: akta kontroli str. 48-49, 53-56, 73-76)

Kierownik Działu Penitencjarnego wyjaśniając przyczyny braku udziału skazanych w programach opartych na szerokich podstawach teoretycznych, o udokumentowanej skuteczności wskazała: z uwagi na fakt, że niewielka liczba wychowawców posiada uprawnienia do prowadzenia takich programów oraz fakt, że prowadzący przebywali na urloпах macierzyńskich, długotrwałych zwolnieniach lekarskich, szkoleniu oficerskim nie było możliwości objęcia wszystkich osadzonych tego typu oddziaływaniami. W miarę możliwości osadzonym proponuje się udział w innych programach o charakterze edukacyjnym wykorzystując elementy programów o udokumentowanej skuteczności.

(dowód: akta kontroli, str. 117-118, 120)

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, iż kadra ZK mogłaby realizować większą ilość programów o szerokich podstawach teoretycznych, o udokumentowanej skuteczności, co zwiększyłoby ich dostępność dla osadzonych, w sytuacji gdyby więcej funkcjonariuszy oddziału penitencjarnego posiadało przeszkolenie w zakresie realizacji tego typu programów (aktualnie 4 w ramach modelu DULUTH, 3 ramach modelu ART oraz jeden dla modelu HIOB, z których część przebywała na długotrwałych urloпах). Realizacja tego rodzaju programów w pierwszej kolejności wynika z postanowień w § 2 i 2a zarządzenia Nr 2/04 Dyrektora Generalnego SW.

4. Współpraca jednostki penitencjarnej z podmiotami zewnętrznymi w zakresie readaptacji społecznej

Opis stanu faktycznego

ZK w celu poprawy warunków readaptacji społecznej osadzonych współpracuje m.in. z jednostkami samorządu terytorialnego, Kuratorską Służbą Sądową oraz organizacjami pozarządowymi. Współpraca, według informacji przekazanych przez te jednostki, polega m.in. na:

- Wojewódzki Urząd Pracy (WUP) w Zielonej Górze – w WUP działają: Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej współpracujący z ZK upowszechniający informacje o możliwości założenia spółdzielni socjalnej przez opuszczających ZK, udostępnia bazę instytucji wspierających osoby po odbyciu kary pozbawienia wolności, powracających na rynek pracy oraz Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej, którego pracownicy (doradcy zawodowi) na terenie ZK prowadzą zajęcia grupowe (psychoedukacja), dyżury dla osadzonych – indywidualne spotkania z osadzonymi. Tematy i forma pomocy uzgadniana jest z wychowawcami. ZK posiada i realizuje z WUP porozumienie z 19.09.2009 r. w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób skazanych, natomiast z Powiatowym Urzędem Pracy w Zielonej Górze współpracę ograniczono do aktywizacji zawodowej skazanego po opuszczeniu zakładu karnego i nabyciu przez niego statusu osoby bezrobotnej;

- Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Zielonej Górze - współpraca m.in. poprzez udzielanie pomocy skazanym w celu ich społecznej readaptacji poprzez działania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, kontrolnym, pomoc materialna, w zakresie zakwaterowania, znalezienia pracy, pomoc prawna, psychologiczna, bezpośrednia współpraca

działem penitencjarnym ZK – comiesięczne spotkania kuratorów sądowych z osadzonymi;

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (MGOPS) w Nowogrodzie Bobrzańskim – blisko 100 spotkań indywidualnych z osadzonymi w 2013 - październik 2014 r., spotkania grupowe, spotkania z pracownikami ZK, funkcjonuje Punkt Pomocy Rodzinie – pomoc prawna i psychologiczna także dla osób zwalnianych z ZK i ich rodzin, możliwość uzyskania pomocy materialnej, programy dożywiania. MGOPS współpracuje z ZK na mocy porozumienia z 28.11.2013 r. realizując wspólne działania w zakresie pomocy postpenitencjarnej, prowadzenia zajęć dotyczących działalności OPS dla osadzonych oraz przeszkolenia funkcjonariuszy ZK. Pracownicy OPS w ramach porozumienia uczestniczyli w realizacji IPO³⁰;

- Burmistrz Nowogrodu Bobrzańskiego – poinformował on, że nie podejmuje działań na terenie gminy w celu ułatwienia społecznej readaptacji skazanych i ogranicza się jedynie na udziału w posiedzeniach Rady Terenowej do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym, jednakże ustalenia kontroli wykazały m.in. że współpracowano z Burmistrzem w zakresie zatrudnienia przy robotach publicznych w 2011 r., zorganizowano w 2014 r. w Nowogrodzie Bobrzańskim festyn, prowadzone są rozmowy z inwestorem oraz Burmistrzem w zakresie zatrudnienia 200 skazanych z ZK typu zamkniętego.

- Starosta Zielonogórski wskazał, że pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego jest zadaniem własnym gminy (art. 17 ust. 16a ustawy o pomocy społecznej), jednakże Powiat Zielonogórski realizuje „Program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy”.

(dowód: akta kontroli, str. 36, 123-140, 198-213, 393)

ZK, poza ww. instytucjami współpracuje w ramach porozumień m.in. także z:

- OPS Gozdnicza - porozumienie z 28.11.2013 r., w zakresie pomocy postpenitencjarnej, prowadzenia zajęć dotyczących działalności OPS dla osadzonych oraz przeszkolenia funkcjonariuszy ZK, pracownicy OPS mogą w ramach porozumienia uczestniczyć w realizacji IPO,

- Fundacją Art Of Living – zorganizowanie kursu antystresowego Prison Smart dla osadzonych i funkcjonariuszy pełniących służbę w ZK,

- Lubuską Wojewódzką Komendą Ochotniczych Hufców Pracy w Zielonej Górze – m.in. w zakresie pomocy w realizacji programów resocjalizacyjnych, zapoznawania osadzonych z możliwościami edukacji, podnoszenia kwalifikacji zawodowych, metodami poszukiwania pracy,

- Międzynarodowym Stowarzyszeniem Gedeonitów (organizacja wyznaniowa) – działalność edukacyjna, spotkania ze skazanymi, popularyzacja czasopism i książek o tematyce religijnej,

- Centrum Integracji Społecznej w Zielonej Górze – zajęcia edukacyjno-informacyjne oraz spotkania dotyczące możliwości zatrudnienia, przekwalifikowania zawodowego,

- Stowarzyszeniem Penitencjarnym PATRONAT Oddział w Zielonej Górze, w zakresie m.in. uczestnictwa w indywidualnych programach oddziaływań wychowawczych, organizowania i przeprowadzania zajęć profilaktycznych, edukacyjnych, kulturalno-oświatowych, a po 01.06.2014 r. w ramach projektu „Rodzina mimo murów” realizacja kolonii, festynu, przeprowadzanie konsultacji

³⁰ W badanej próbie 11 skazanych udział w indywidualnych spotkaniach OPS w 2 przypadkach

prawnych i psychologicznych, a ponadto realizacja w ramach zajęć kulturalno-oświatowych wyjazdów do kina, teatru,

- Teatrem Lubuskim w Zielonej Górze, prowadzenie zajęć w zakresie działalności artystycznej i edukacyjnej,

- przedstawicielami związków wyznaniowych w zakresie posług religijnych (Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Związek Wyznania Świadków Jehowy, Chrześcijańską Wspólnotą Zielonoświątkową),

- szkołami: podstawową i gimnazjalną w Nowogrodzie Bobrzańskim m.in. w zakresie zatrudnienia skazanych,

- Burmistrzem Miasta Nowogród Bobrzański m.in. w zakresie zatrudniania skazanych,

- Nadleśniczym Nadleśnictwa Krzystkowie – współorganizowanie programów readaptacyjnych oraz pomoc w ich realizacji m.in. „Sprzątanie świata”.

Założenia ww. porozumień, wg. których ZK współpracuje z podmiotami zewnętrznymi miały na celu stworzenie warunków sprzyjających oddziaływaniom resocjalizacyjnym na skazanych.

(dowód: akta kontroli, str. 141-188)

W ramach porozumienia z dnia 13 czerwca 2000 r. pomiędzy Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej a CZSW w sprawie zasad współpracy w zakresie organizacji pomocy na rzecz osób zwalnianych z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz rodzin osób pozbawionych wolności ZK prowadzi regularną współpracę w z dwoma OPS-ami (Nowogród Bobrzański i Gozdnicza). W informacji uzyskanej z OPS w Nowogrodzie Bobrzańskim wynika, że ZK jednokrotnie powiadomił OPS o zbliżającym się terminie zwolnienia osadzonego.

(dowód: akta kontroli, str. 123-125)

Dyrektor wyjaśnił, że, w ramach porozumienia z dnia 13 czerwca 2000 r. nawiązano stałą współpracę z właściwym terytorialnie ośrodkiem tj. Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Nowogrodzie Bobrzańskim. Współpraca polega na organizowaniu spotkań grupowych i indywidualnych przedstawicieli ośrodka z osobami pozbawionymi wolności i kadrami penitencjarną. Ponadto zakład wspierają w tym samym zakresie pracownicy OPS w Gozdnicy, a w szczególności kierownik tego ośrodka. W przypadku kiedy informacje uzyskane z wywiadów środowiskowych sporządzanych przez kuratorów sądowych lub pozyskane od rodziny osadzonego są niewystarczające lub kwestie w nich poruszone wymagają pogłębienia wiedzy nawiązujemy kontakt z właściwym terytorialnie OPS w celu weryfikowania lub pogłębienia wiedzy osobopoznawczej.

Kadra penitencjarna przez cały okres izolacji stara się pogłębiać wiedzę osobopoznawczą dotyczącą osadzonego i pomagać w rozwiązywaniu problemów o których mowa w § 2 Porozumienia. W przypadku kiedy osadzony będzie wymagał objęcia pomocą po opuszczeniu ZK za zgodą osadzonego Zakład Karny powiadamia właściwy terytorialnie OPS o terminie opuszczenia przez skazanego zakładu karnego.

(dowód: akta kontroli, str.)

Dyrektor ZK nie korzystał z możliwości zaproszenia do udziału w pracach komisji penitencjarnej przedstawicieli podmiotów zewnętrznych zgodnie z art. 75 § 2 KKW, ani też nie powoływał innych niż komisja penitencjarna organów kolegialnych, na podstawie art. 77 KKW, w szczególności osób spoza jednostki penitencjarnej mogących podejmować zadania związane z oddziaływaniem na skazanych,

zwłaszcza z organizacją ich zatrudnienia i przygotowywaniem do zwolnienia oraz ze współpracą z instytucjami, organizacjami, stowarzyszeniami i fundacjami świadczącymi pomoc skazanym i ich rodzinom. W § 7 pkt 7 porozumienia z 30.12.2008 r., zawartego ze Stowarzyszeniem Penitencjarnym PATRONAT Oddział w Zielonej Górze wskazano, że za zgodą Dyrektora ZK zaakceptowani członkowie stowarzyszenia mogą uczestniczyć w komisji penitencjarnej, lecz nie uczestniczyli.

(dowód: akta kontroli, str. 149-151)

Dyrektor ZK w powyższej kwestii wyjaśnił: Nie zapraszałem do udziału w pracach komisji penitencjarnej przedstawicieli podmiotów zewnętrznych zgodnie z art. 75 § 2 KKW, z uwagi na fakt, że w mojej opinii nie zaistniała taka potrzeba, a nikt z przedstawicieli podmiotów o których mowa w art. 75 § 2 KKW nie zgłaszał chęci udziału w pracach komisji.

Nie powoływałem innych organów kolegialnych niż komisja penitencjarna na podstawie art. 77 KKW z uwagi na fakt, iż w mojej ocenie nie zaistniała taka potrzeba.

(dowód: akta kontroli, str.)

ZK nie współpracuje z Radą Główną do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym, natomiast współpracuje na poziomie regionu z Radą Terenową w Zielonej Górze, w której posiedzeniach i naradach uczestniczy jako członek Zarządu Rady jeden z Zastępców Dyrektora ZK. Rada w latach 2011-2013 priorytetowo traktowała wspieranie samorządu terytorialnego w zakresie organizowania wykonywania kary ograniczenia wolności i pracy społecznie użytecznej.

(dowód: akta kontroli, str. 189-197)

Opis stanu
faktycznego

5. Wykorzystanie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej

Stan środków Funduszu w ZK w kontrolowanym okresie był następujący:

- na koniec 2012 r. – 6.404,54 zł, uzyskane przychody - 91.404,16 zł, wydatki 84.444,45 zł, a wraz z odsetkami przekazanymi do OISW Poznań – 84.999,62 zł;
- na koniec 2013 r. – 6.193, 26 zł, uzyskane przychody - 97.142,93 zł, wydatki 90.690,83 zł, a wraz z odsetkami przekazanymi do OISW Poznań – 90.949,67 zł;
- na koniec I półrocza 2014 r. – 11.059,68 zł uzyskane przychody – 33.718,23 zł, wydatki 22.610,13 zł, a wraz z odsetkami przekazanymi do OISW Poznań – 22.658,55 zł.

W ZK nie opracowano dodatkowych własnych kryteriów przyznawania pomocy osadzonym ze środków Funduszu. ZK sporządzał i przekazywał do OISW w Poznaniu kwartalne pomocnicze sprawozdania z wykorzystania Funduszu, stosownie do § 34 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 lutego 2014 r. w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej³¹.

(dowód: akta kontroli, str. 214-219)

³¹ Dz. U. poz. 189. Poprzednio rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 stycznia 2012 r. w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej (Dz. U. poz. 49).

Analiza dokumentacji dotyczącej 15 wydatków sfinansowanych ze środków Funduszu na łączną kwotę 45.096,66 zł (w tym po co najmniej 2 największe wydatki za poszczególne lata 2012 - I połowa 2014) wykazała, że środki finansowe wydatkowano na cele określone w art. 43 § 8 pkt 2 KKW oraz § 28 ww. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości, w szczególności na zakupy odzieży, akcesoriów, sprzętu i wyposażenia pomieszczeń na potrzeby realizacji programów readaptacyjnych, a ponadto zakupy protez, aparatów słuchowych dla skazanych.

(dowód: akta kontroli, str. 220)

W kontrolowanym okresie złożono 1391 wniosków określonych w § 29 ww. rozporządzenia z dnia 6 lutego 2014 r. Wszystkie wnioski złożone były przez osadzonych. ZK nie prowadzi ewidencji wniosków, w tym ilości rozpatrzonych negatywnie. Szacowana według pracownika ZK zajmującego się wnioskami, ilość wniosków negatywnie rozpatrzonych wynosi ok. 1%.

Analiza 5 wniosków rozpatrzonych negatywnie nie wykazała nieprawidłowości – odmowy dotyczyły sytuacji, w których osadzeni wnioskowali o środki z funduszu (np. na zakup środków higieny osobistej, żywienia) w sytuacji gdy artykuły takie są im zapewnione oraz sytuacji zwolnienia z zakładu karnego (skazany wnioskował o pomoc finansową, choć wcześniej dokonał przekazania środków własnych na wybrany rachunek bankowy).

(dowód: akta kontroli, str. 221-240, 390)

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³², wnosi o:

1. Podjęcie działań zmierzających do podwyższenia kwalifikacji przez większą liczbę wychowawców w zakresie realizacji programów o szerokich podstawach teoretycznych, o udokumentowanej skuteczności.
2. Zintensyfikowanie działań mających na celu osiągnięcie norm dotyczących liczebności przypisanych wychowawcom grup osadzonych, stosownie do zaleceń określonych przez Dyrektora Generalnego SW, celem efektywniejszej readaptacji społecznej skazanych.
3. Wprowadzenie w IPO zindywidualizowanych i realnych zadań, w szczególności takich które mają na celu eliminację przyczyn popełnionego przestępstwa oraz są związane z naprawą szkód wyrządzonych tym przestępstwem.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze.

³² Dz. U. z 2012 r., poz.82 ze zm.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, dnia 1 grudnia 2014 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze

Kontrolerzy:
Lidia Sobkowiak-Mariasz
specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
Zbysław Dobrowolski

.....
Podpis

.....
Podpis

Paweł Pawlak
specjalista kontroli państwowej

.....
podpis